

Γεγονότα από την αρχαιότητα έως σήμερα, μνημεία (στη φωτογραφία το Παναθηναϊκό Στάδιο), προσωπικότητες που πρωταγωνίασαν στην ιστορική διαδρομή της Ελλάδας, όλοι και όλα έχουν θέση στο βιβλίο του Τζέιμς Χενέιτς, ο οποίος μπορεί να μην έχει ακαδημαϊκά διαπιστευτήρια, όμως αγαπάει τα βιβλία, την ιστορία και τους Έλληνες.

Πόση Ιστορία χωράει σε ένα «βιβλίο τσέπης»;

Η Ελλάδα από τον Σωκράτη έως τη Χρυσή Αυγή

JAMES HENEGAE
Η πιο μικρή Ιστορία της Ελλάδας
μτφρ.: Ανδρέας Πανός,
εκδ. Πατάκη, 2023, σελ. 344

Του ΣΠΗΛΙΟΥ ΛΑΜΠΡΟΠΟΥΛΟΥ

Δεν μπορεί παρά να προκαλεί προβληματισμό το ότι τα πιο εύστοχα βιβλία για την ελληνική ιστορία εδώ και χρόνια τα υπογράφουν ξένοι συγγραφείς. Αντιρρήσεις θα υπάρξουν πολλές, αλλά ας θυμηθούμε στα γρήγορα τον Μαρκ Μαζάουερ και το τίτινο έργο του για το 1821, τις ολοκληρωμένες καταθέσεις του Ρόντρικ Μπίτον, τις αναμνήσεις, παλαιότερα, του Ζακ Λακαριέρ, το πώς εντάχισε στην αρχαία Αθήνα ο Μίρρος Κλαρκ ή ακόμα και πώς ο Κέβιν Οβεντεν προσπάθησε να αναλύσει το «φαινόμενο ΣΥΡΙΖΑ» προ επταετίας...

Ισως παίζει ρόλο ότι έχουν πιο ψυχραμη ματιά; Ότι είναι, μοιραία, αποστασιοποιημένοι; Ότι κάνουν την έρευνά τους ανεπιρέαστοι από οικογενειακές επιρροές και ιδεοληψίες;

Γεγονός είναι ότι έχουμε σταθεί τυχεροί, καθώς, τις περισσότερες φορές, παραδίδουν εξαιρετικά βιβλία, πάντοτε άρτια επιστημονικά ή λογοτεχνικά και συνήθως εύστοχα, ακριβή και ιδιαίτερας χρήσιμα.

Ερχεται, όμως, τώρα ο Τζέιμς Χενέιτς και, από τον τίτλο κιόλας, προκαλεί: «Η πιο μικρή Ιστορία της Ελλάδας», υποδοχεται το εξώφυλλο και το περιεχόμενο σπταρίζει την υπόθεση: Λιγότερα από είκοσι εκατοστά το ύψος της έκδοσης και μόλις 320 ωφέλιμες σελίδες το περιεχόμενο.

Εύλογα ο ενδιαφερόμενος αναγνώστης θα αναρωτηθεί: ποια ιστορία καλύπτει ο συγγραφέας; Την αρχαιοελληνική; Την Βυζαντινή; Τον ταρταμένο 19ο αιώνα; Την νεότερη ιστορία της χώρας; Όχι, ο Χενέιτς αποφεύγει να αφηρηθεί τα... πάντα ξεκινάει με τη μυθολογία και το δωδεκάθεο και καταλήγει στην καταδίκη της Χρυσής Αυγής.

«Μα είναι δυνατόν; Αυτό σημαίνει ότι κάθε σελίδα καλύπτει κατά μέσο όρο 9 χρόνια ιστορίας»; Θα ήταν μία λογική αντίδραση; Κι όμως είναι! Και να, για την ακρίβεια... 9,4 χρόνια ανά σελίδα!

Ο 65χρονος Άγγλος συγγραφέας δεν έχει ακαδημαϊκά διαπιστευτήρια. Το σύγγραφο είναι ότι αγαπάει τα βιβλία (το 1987 ήταν συνιδρυτής της αλυσίδας βιβλιοπωλείων Ottakar's,

Κάθε σελίδα του βιβλίου καλύπτει κατά μέσον όρο ιστορική περίοδο 9,4 χρόνων!

Το βιβλίο είναι γραμμένο ειδικά για όσους δεν γνωρίζουν ούτε τα βασικά: μακρά κεφάλαια, συνοπτικές αναφορές, φωτογραφίες, πίνακες, γραφήματα, περιορισμένος συναισθηματισμός.

που, είκοσι χρόνια αργότερα, απορροφήθηκε από τα περίφημα Waterstone's), αγαπάει την ιστορία (ήταν ο εμψυχωτής του Chalk Valley Festival, του μεγαλύτερου θεατρικά αφιερωμένου στην ιστορία που λαμβάνει χώρα στη Μεγάλη Βρετανία) και αγαπάει και... εμάς, καθώς, όχι μόνο έχει ήδη γράψει μια τετραλογία μυθιστορημάτων που διαδραματίζονται στο Βυζάντιο και μία νουβέλα για το 1824 και την ελληνική επανάσταση, αλλά ζει έξι μήνες τον χρόνο στο σπίτι του στην Καρδαμύλη!

Αρκετών όμως αιτιών για να γράψει ένα βιβλίο Ιστορίας το 2023; Οι ιστορικοί δεν θα αξιωνόταν καν να απαντήσουν σε αυτή την προκλητική, για εκείνους, ερώτηση. Δυστυχώς ή ευτυχώς όμως, το 2023 αυτό που ίσως λείπει από τα ράφια με τα βιβλία Ιστορίας των βιβλιοπωλείων δεν είναι απαραίτητα ένας ακόμα «πλήρης» τόμος 700 σελίδων που θα ρίχνει φως σε μία σημαντική θύρα. Αντίθετα, για ένα κοινό που επηρεάζεται από το TikTok, που επικοινωνεί με ολόγαν, που διαβάζει ειδήσεις

μόνον από τις επικεφαλίδες, και επιλέγει τα social media για να ενημερώνεται, ίσως η Ιστορία να πρέπει να γίνει «πιο μικρή», ώστε αρχικά να μη φαίνεται βαρετή και αποτρεπτική.

Καθάρω εμπορικά μιλώντας, δεν είναι εύκολο να εντοπιστεί ποιο είναι το κοινό στο οποίο απευθύνεται ο Χενέιτς. Στην πατρίδα του, πόσο είναι αυτοί που ενδιαφέρονται για την ιστορία της Ελλάδας; Στην πατρίδα μας, πόσοι θα δεχτούν συμπυκνωμένα μαθήματα Ιστορίας από έναν ξένο χωρίς περαγμένες και χωρίς καν πολυσέλιδη βιβλιογραφία;

Κι όμως, για τους μεν πρώτους, ο Χενέιτς εξηγεί ότι «οι Έλληνες, ως ο μόνος λαός που έχει εμπειρίες και από την ήμεση και την άμεση δημοκρατία, μπορούν να έχουν άμεση συμβολή στη διαδικασία ανανέωσης και επαναπροσδιορισμού της δημοκρατίας», ενώ συμπληρώνει πως «το χρέος του δυτικού πολιτισμού απέναντι στους Έλληνες δεν έχει εξοφληθεί», άποψη, βέβαια, που θα γινόταν αφορμή για έντονες διαφωνίες σε πολλές παρέες συμπεριερωτών μας.

Αλλά και για τους δεύτερους, ο Χενέιτς προφανώς καταλαβαίνει ότι υπάρχει μία ολόκληρη γενιά εκεί έξω που, καθώς ή κακώς, δεν γνωρίζει πολλά, πιθανότατα ούτε τα βασικά. Και το βιβλίο είναι γραμμένο ειδικά γι' αυτούς: μικρά κεφάλαια, συνοπτικές αναφορές, φωτογραφίες, πίνακες, γραφήματα, περιορισμένος συναισθηματισμός. Όπως γράφτηκε στο εξωτερικό, «από το άσφα ως το ωμέγα και από τον Σωκράτη ως τον ΣΥΡΙΖΑ, ό,τι θέλετε για μιάθε για την Ελλάδα βρίσκεται εδώ!»

Τα σέβη του συγγραφέα

Είναι «Η πιο μικρή Ιστορία της Ελλάδας» το βιβλίο που χρειαζόμαστε; Μόλλον όχι. Είναι, παράδοξως, ένα βιβλίο που άσκα και το πάταει από περιέργεια στα χέρια σου δυσκολεύεται να το αφήσεις; Σαφέστατα.

Απορρίπτει το, αν πιστεύετε ότι δεν έχετε κάτι να μάθετε ή έστω να θυμηθείτε. Αλλά ας μη στερηθούμε από έναν ακόμα συγγραφέα να υποβάλει τα σέβη του και τον θαυμασμό του σε ένα λαό, που όπως έγραψε ο Ρόντρικ Μπίτον, «πάντοτε προσημοζόταν σε καταστροφικές αλλαγές και έβρισκε νέους τρόπους να επιβιώσει και να βάζει τη σφραγίδα του στον κόσμο γύρω του».